

NYOMDÁSZOK, KÖNYVKERESKEDŐK ÉS KÖNYVKÖTŐK BUDÁN ÉS PESTEN A XVII. ÉS XVIII. SZÁZADBAN.

NÉMETHY LAJOSTÓL.

E munkálat alapjául a plebániák és a polgárok anyakönyvei szolgálnak, de felhasználtam más hiteles forrásokat is, melyek segítségével a lehető legteljesebb lajstromát óhajtom adni a testvérváros, már most székesfőváros kulturális fejlődése e három tényezőjének.

Már Rómer Flóris felhasználta a pesti, (most budapesti IV. kerületi) plebánia anyakönyveit »A régi Pest« című műve¹ készítésénél. Magam is összeállítottam már az anyakönyvekből több egyetmást. Így például: »Az 1686. évi visszafoglalás után Budán maradt törökök«,² vagy: »Adatok a festés történetéhez Budapesten a XVII. és XVIII. században«³ című dolgozatokat és más egyebet. A még feldolgozatlan nagy mennyiségű anyagból Varjú Elemér úr felkérésére készítettem eme dolgozatomat.

Mivel a XVII. és XVIII. században a testvérvárosok önállóan fejlődtek, azért kulturális fejlődésük e három tényezőjét mindkét városból külön mutatom be.

I. Nyomdászok.

Budán.

Midőn Budának lakosai 1688-ban összeirattak, azok között sem könyvnyomdász, sem könyvkereskedő, vagy könyvkötő nem volt.⁴ Azonban az iskoláknak mindig nagyobb mérvű fejlődése szükségessé tette mind a három iparágnak megtelepedését.

¹ Rómer, A Régi Pest. Történeti Tanulmány. Budapest, 1873. Függelék, 192—219. l.

² Századok 1877. évf. 138—148. l. Egyetértés 1877. évf. 44 sz.

³ Archaeologiai Értesítő, 1881. évf. 256—271. l. és 1884. évf. 90—109. l.

⁴ Specification deren, so allhier in Ofen bürgerliche Hauser aufgenommen 1688 és Specification der gesambentlichen Bürgern in Ofen. Uj Magyar Múzeum, 1855. I. 573 kk. II.

A nyomdának első nyomát 1708-ban találjuk, a midőn valamely ismeretlen nyomdász latin nyelvtant nyomtatott.¹

1. *Landerer János Sebestyén*, (1723—1728) az első ismert nyomdász és nyomdatulajdonos. Habár az első nyomtatványok, melyek tőle eddig kezembe jöttek 1725-ből valók, mégis bizonyosnak tartom, hogy nyomdáját már néhány évvel előbb állította fel.²

1425-ben ő nyomta ama sz. beszédet, melyet Budavárában a karmeliták temploma alapkövének, márczius hó 4-én történt letétele alkalmával P. Cherubinus karmelita mondott német nyelven.

Ugyanazon évben magyar nyelvű nyomtatvány is jelent meg nála és pedig ama szent beszéd melyet április hó 8-án valamely névtelen ferenczrendi pap mondott Pesten a pálosok temploma felszentelése alkalmával.

Hátrahagyott özvegye Veronika »verwittibte Buchdruckerin« ujra férjhez ment Nottenstein János Györgyhöz.

2. *Nottenstein János György*, (1728—1737). Midőn nászünepét tartotta az özvegy »Landerin«-nal, ivrétben vörös és fekete nyomással diszlap jelent meg, melyen a nyomda legjobb anyagát és legügyesebb technikáját bemutatta. Mintaivnek beillő mű.³

Nottenstein beteges ember volt és már 39 éves korában tüdőbajban elhalt. Eltemették 1737. április 10-ikén, Budán a Vízvárosban a szent Ferencziek templomában,⁴ mely jelenleg az Erzsébetrendi apáczáké.

¹ *Molnár Gregorii* Elementa Grammaticae latinae a könyvnek címe. Említi Szabó, II. 2329. sz. alatt.

² *Ágoston József* a »Pallas Lexicon«-ban »Landerer János« cikkben a nyomdát 1723-ban mondja felállítottának.

³ E jeles nyomdaterméknék címe: Lieblicher Ehren-Schall, oder In Freuden-Stein eingehauene Notten-Stimm, An dem Hochzeitlichen Festtag des Edlen und Kunstreichen Herrn Johann Georg Nottenstein, Einer Löblichen Buchdruckerei Kunst einverleibten Ofnerischen Buchdruckers, Als Er mit der Viel-Ehr und Tugendsamen Frauen Veronica Landerin, damahlen verwittibten Buchdruckerin den 11. Januarii 1728 seine erste Ehe-Notten intoniert. H. és é. n. 2r. 1 levél. Vörös és fekete nyomással. Egyetemi könyvtár. Már ismertettem: Magyar Könyvszemle, 1879. évf. 334. l.

⁴ A budapesti felsővizivárosi plebánia halottas anyakönyve így jelzi: »1737. April 10. Joannes Georgius Nottenstein civis typographus 39 annorum

3. Özvegy *Nottenstein Veronika*, (1737—1751). Kezében a nyomda »Im goldenen Schiff« igen emelkedett. Évről-évre több és terjedelmesebb művekkel látta el a könyvpiacot.

Az »Arany Hajó«-hoz címzett ház az, mely egy ideig a Blumm-féle gőzmalomutczai homlokzata volt és közvetlen a Szent-Anna templom mellett áll, ennek hosszfalával egy irányban.

A virágzó nyomda-üzletet átvette:

4. *Landerer Lipót Ferencz*. (1752—1776). János Sebestyénnek fia.¹ Alig hogy a nyomdát átvette, megnősült, nőül vevén 1752 július 30-ikán Viesztner Borbálát, Persa András budai könyvkötő özvegyét.²

A nyomda »Ad Auream Navem« szépen fejlődött kezében 1776-ig, a midőn azt özvegye vette vezetése alá.

5. Özvegy *Landerer Katalin*, (1776—1801). Ennek a kezében is még fentartotta magát a nyomda, habár nagy vetélytársai voltak a pesti nyomdák és a Buda várában felállított egyetemi nyomda.

6. *Az egyetemi könyvnyomda*, (1778-tól mai napig.) Működését kiadványainak lajstromával fényesen bemutatta.

P e s t e n.

Itt sok mindenféle iparos, mesterember 1686-tól 1750-ig szerét tehetette annak, hogy háztulajdonossá lehetett, azonban e szerencsések között sem nyomdász, sem könyvkereskedő, sem pedig könyvkötő nem volt, mert a háztulajdonosok összeirt lajstromában ilyenek nem fordulnak elő.³

1. *Heptner János György*, (1750 körül). A nyomdák első fecskéje volt Pesten a Bécsből ide származott Heptner János Györgynek 1753 körül felállított nyomdája, Heptner ez évben november 24-én nyerte meg a polgárjogot Pesten.⁴

ex hectica tabe«. Temetkezési hely: »Apud RR. PP. Franciscanos.« Temető lelkész: P. Ignatius »Pretelli S. J.«

¹ *Ágoston* idézett cikke a »Pallas Lexicon«-ban.

² Bejegyezve a budapesti felsővizivárosi plebánian a házasultak anyakönyvébe.

³ A pesti háziurak foglalkozás szerint 1686—1750. *Rómer*, A Régi Pest, 143—144. l.

⁴ Burger-Matrikel, von 1786 Pest. Kézirat a székesfőváros levéltárában és *Patachich József*, Die Burger Pesth's in der Vorzeit und Gegenwart, 31. l.

Nyomtatványokat neve jegyzésével még nem találhattam.

2. *Eitzenberger Ferencz*, (1755—1768). E nagyszombati születésű nyomdász, ki szülővárosában nyerte a nyomdászatban kiképeztetését, 1756 május 29-ikén lett Pest városa polgárává.¹

3. *Eitzenberger József*, (1768—1779). Előbbinek utóda volt a nyomdában, Agoston József úr azt jegyezte fel ugyan, hogy előbbinek özvegye, Anna folytatta a vállalatot és vezette 1782-ig.² Tény azonban az is, hogy Eitzenberger József neve alatt jelentek meg nyomtatványok. Így például ama szent beszéd, melyet 1768. szeptember 8-án mondott Török Mihály pálos.³

4. *Eitzenberger Ferencz*, (1779—1780). Mint 24 éves fiatal ember és könyvnyomdász megnősült Pesten 1779 január 31-ikén. Nőül vette Kotz Borbálát.⁴ Midőn a nyomdát Csáky püspök megvette és a nagyvárad papnevelőnek adta, fivére Antal ennek vezetését 1786-ban magáraválalta, Ferencz pedig a gróf Károlyi család nagykárolyi nyomdájának vezetőjévé lett.⁵

5. *Royer Ferencz Antal*, (1773—1783). Pozsonyi születésű, a hol e családnak már hosszabb idő óta nyomdája volt. Royer Ferencz Antal 1773. szeptember 25-én pesti polgárrá lett⁶ és nyomdát alapított, melyet 1783-ban Landerer János Mihálynak eladott.

6. Fűskúti *Landerer János Mihály*, (1783—1809). A Royer-féle pozsonyi nyomdát Royer Antaltól 1751-ben megvásárolta. 1797-ben nemességet és a temesmegyei Fűskút helysége királyi adományt szerzett.⁷ Pesten pedig — mint imént említve volt — megvette 1783-ban Royer Ferencz Antalnak nyomdáját, melyben 1799-ig működött.

7. Petróczai *Trattner János Tamás*, (1791—1816). Ez sokkal ismeretesebb, mint sem itt többet említsek róla annál, hogy Pesten, a hol már 1783 óta könyvkereskedéssel birt, nyomdát is

¹ Burger-Matrikel id. h.

² Pallas Lexikon *Eitzenberger*-család vezérszó alatt.

³ Petrik, Magyar Bibliographia, III. k. 672. l.

⁴ A budapesti belvárosi plebánia anyakönyve, Matr. Copul.

⁵ Pallas Lexikon, id. h.

⁶ Burger-Matrikel, az 1773. évnél, és Patachich, i. m. 63. l.

⁷ Nagy Iván, Magyarország családai, VII. k. 19. l. és Siebmacher's Wappenbuch, Der Adel von Ungarn, 357. l.

állított és 1791-ben pesti polgárrá lett.¹ Nyomdáját átadta keresztfiának, szintén Trattner Tamásnak² ki 1816-ban lett pesti polgárrá.³

8. *Patzkó Ferencz*, (1789—1800-on túl). Már előbb igen termékeny nyomdát birt Pozsonyban, 1789-ben Pesten is állított egyet, megtartva az előbbit is.

A Patzkó családból még mint nyomdatulajdonosok működtek: Ágoston és Ferencz József, a ki 1801-ben lett pesti polgárrá.⁴

II. Könyvkereskedők.

Budán és Pesten a török kiűzése után (sőt gyakorta még most is) a könyvkereskedés más üzletekkel volt egybekötve. Önálló és rendszeres kereskedők kezdetben sem Budán, sem Pesten nem telepedtek meg. Az iskolák nagyobb igényei tették csak lehetségessé, hogy ily üzletek fentarthatták magukat, azért az első könyvkereskedéseket, ép úgy mint a nyomdákat, az iskolák fejlődése hozta létre.

Budán.

1. *Ring Tivadar*. Mint könyvkereskedő Budán a Vizivárosban telepedett meg, a hol 1706 márczius 26-ikán elhalálozott.⁵

2. *Nudow J. F.* üzleti érdekből az 1737 körül üzletében árusított könyvekre reányomatta nevét.⁶

Pesten.

1. *Kirchhoffer Ferencz* könyvkereskedő, 1703 január 3-ikán Pesten polgárrá lett. Rövid idő múlva meghalt.⁷

2. *Wigant János Mihály* a bajorországi Kohlgrub helységből zärmazott, 1770 márczius 10-ikén Pesten polgárrá lett.⁸ A németországi Wigant könyvkereskedő családdal összekötetésben levén külföldi termékekkel gazdagon ellátta a pesti könyvpiacot.⁹

¹ Patachich, id. m. 79.

² Pallas-Lexikonban »Trattner« vezérszó alatt.

³ Patachich, id. m. 80.

⁴ U. ott. 59.

⁵ A budapesti felső-vizivárosi plebánia anyakönyvei, Matr. Defunct.

⁶ Kertbeni, Bibliographie der Werke über Budapest. — Az 1737. évhez.

⁷ Burger-Matrikel, az 1703. évnél, és Patachich, id. m. 38.

⁸ Burger-Matrikel az 1770 évnél és Patachich id. m. 82. l.

⁹ Pallas-Lexikon, *Wigant* vezérszó alatt.

3. *Strohmayr János* könyvkereskedő, 1788-ban Pesten polgárrá lett.¹

4. *Lindauer János*, müncheni születésű, 1790 augusztus 7-ikén Pesten polgárrá lett.²

5. *Pauer Mihály*, pesti születésű, 1790 ápril 7-ikén Pesten polgárrá lett.³

6. *Kilián Ádám*, würtzburgi születésű 1796 október 29-ikén Pesten polgárrá lett, a miért 32 frt díjat fizetett.⁴ 1800-ban polgárrá lett Kilián György. A Kilián könyvkereskedő cég még manap is virágzó üzlettel bír.

7. *Kiss István*, pápai születésű, helvét hitvallású, 1799 augusztus 24-ikén lett pesti polgárrá. Ekkor már családos ember volt. A polgári jogért 12 frtot fizetett.⁵

A XVIII. század lezárásával gyorsan növekedett Pesten a könyvkereskedők száma. 1801-ben Eggenberger József, 1805-ben Hartleben Adolf, 1806-ban Fischer János és 1807-ben Leyrer József lettek pesti polgárokká.

A könyvkereskedőkhöz függetlenül csatolom a metszvény, mondjuk kép- vagy műkereskedőket, kik az akkori német világban »Bildl-Krammer« név alatt voltak ismeretesek. Ezzel az üzlettel többnyire olaszok foglalkoztak, a kik házalva adták el portékájukat. A mai colportage előharczosai voltak ezek. Ők külföldről behozott képeket adtak el első sorban, de nem idegenkedtek a belföldi rézmetszők képeitől sem, a minők Budán is jócskán voltak és a népnek való képeket eleget készítettek.

1. *Grisso János Mária*, olasz, házaló képkereskedőnek »circumforaneus venditor imaginum«-nak mondatik. Meghalt 1732 ápril 10-én, körülbelül 50 éves korában, epelázban, Budán a Vizivárosban.⁶

2. *Paragino Károly Jacelli*, déltiroli, (Poffone-ból) családos, 1798 szeptember 15-én pesti polgárrá tett.

3. *Paragino* (Parageni) *János*, hihetőleg előbbinek fivére,

¹ Patachich, id. m. 71. l.

² Burger-Matrikel, az 1790. évnél, és Patachich, id. m. 46. l.

³ Burger-Matrikel, az 1790. évnél, és Patachich, id. m. 59. l.

⁴ Burger-Matrikel, az 1796. évnél, és Patachich, id. m. 41. l.

⁵ Burger-Matrikel, az 1799. évnél, és Patachich, id. m. 41. l.

⁶ *Matricula Defunctorum* a felső-vizivárosi plebánián.

ugyan onnan való, 1798 szeptember 22-ikén szintén pesti polgárrá lett.¹

III. Könyvkötők.

Habár a könyvnyomdászat és könyvkereskedés a testvér fővárosokban csak a XVIII. század elején kezdett életbe lépni, mégis a könyvkötészet már a XVII. század végével már élénk iparág volt. Ebből némileg az is következik, hogy a könyvkötők egyszersmind a könyvkereskedéssel is foglalkoztak.

Budán.

1. *Papst*, vagy *Popet József* már 1692 előtt Budán polgárrá lett.² A Vizivárosban lakott, a hol 1699 deczember 20-án meghalt.³

2. *Albich János Keresztély*, 1692 márczius 12 előtt lett Budán polgárrá.⁴

3. *Prink Tivadar*, 1701 szeptember 19-én lett Budán polgárrá,

4. *Bittermann János Mihály*, 1713-ban,

5. *Albich Tóbiás*, 1715 július 20-ikán,

6. *Walter János Mihály*, 1716 szeptember 15-ikén,

7. *Rothmeister József*, 1719 augusztus 4-ikén lettek budai polgárokká.⁵ Ez utóbbi Budán a várban lakott és családdal birt.⁶

8. *Studer Márk*, 1700 november 24-ikén Budán polgárrá lett. Tagja volt 1755-ben a budai polgári katonaságnak.⁷

9. *Persa András*, 1752 július 30-ika előtt meghalt, mert ekkor özvegye, Viesztner Borbála, Landerer Lipót Ferencz nyomdásznak nejevé lett Budán a Vizivárosban.⁸

10. *Echterling János*, 1753 szeptember 7-ikén Budán polgárrá lett.⁹ Tagja volt 1755-ben a budai polgári katonaságnak.¹⁰

¹ Bürger-Matrikel, az 1788. évnél. Patachich, i. mű. 59.

² Bürger-Roll 1692—1739-nél. Kézirat a székes-főváros levéltárában.

³ Matric. Def. a felső-vizivárosi plebánián.

⁴ Bürger-Roll, az 1692. évnél.

⁵ Mind az öt adat a Bürger-Rollban a megfelelő éveknél.

⁶ Matr. Defunct. a budavári plebánián.

⁷ Miller, Epitome vicissitudinum urbis Budensis, 173. l.

⁸ Lásd feljebb.

⁹ Bürger-Roll, az 1753. évhez.

¹⁰ Miller, id. m. 173. l.

11. *Walcher Antal*, 1755-ben tagja volt a budai polgári katonaságnak.¹

12. *Kübling József*, 1755-ben tagja volt a budai polgári katonaságnak.² Meghalt Budán a várban 1759 február 6-ikán.³

13. *Kübling József*, 1763 október 19-ikén Budán polgárrá lett.⁴

14. *Schüpling Ferencz*, 1772 augusztus 31-ikén Budán polgárrá lett.⁵

15. *Reith Milchior*, 1773 január 25-ikén Budán polgárrá lett.⁶

16. *Messendorfer József*, 1779 február 5-ikén Budán polgárrá lett.⁷

17. *Kübling Mihály*, 1795 január 2-ikén Budán polgárrá lett, a miért 12 frtot fizetett.⁸

Pesten.

1. *Murbeck József*, kinek 1719 ápril 1-ikén neje Katalin elhalálozott,⁹ 1721 május 2-ikén Pesten polgárrá lett.¹⁰ Szomorú véget ért, mert 37 éves korában 1713 június 30-ikán az ör agyonlőtte.¹¹

2. *Kohr József*, 1737 november 29-ikén Pesten polgárrá lett.¹²

3. *Eberhard Fülöp*, 1738 június 23-ikén Pesten polgárrá lett.¹³

4. *Pécsi András*, 1740 márczius 4-ikén Pesten polgárrá lett.¹⁴ 1746 február 6-án leányát, Évát eltemette.¹⁵

5. *Stadler Márton*, 1748 január 15-ikén polgárrá kér felvétetni. A város tanácsa ez ügyben a könyvkötők véleményét kérte ki.

¹ Miller, id. m. 165. l.

² U. ott, 165. l.

³ Matr. Def. a budavári plebánián.

⁴ Bürger-Roll, az 1763. évnél.

⁵ U. ott. 1772. évnél.

⁶ U. ott. 1773. évnél.

⁷ U. ott. 1779. évnél.

⁸ U. ott. 1795. évnél.

⁹ Matric. Defunct. a budapesti belvárosi plebánián.

¹⁰ Bürger-Matrik. az 1721. évnél, és Patachich, id. m. 48. l.

¹¹ 1723 július 1. temették »Obijt heri, erschossen von der Schildwach. Matr. Def. a budapesti belvárosi plebánián.

¹² Bürger-Matrikel, az 1737. évnél, és Patachich, id. m. 38. l.

¹³ Bürger-Matrikel, az 1738. évnél, és Patachich, id. m. 21. l.

¹⁴ Bürger-Matrikel, 1740. évnél, és Patachich, id. m. 57. l.

¹⁵ »Pl. Eva Andreae Pécsy compactoris« Matr. Def. a budapesti belvárosi plebánián.

Ezek, mivel Stadler csak segéd volt, kérelmét megtagadni javasolták; azért a közgyűlés február 14-én öt kérelmével elutasította.¹

6. *Mausz János*, 1748-ban Pesten polgárrá lett.²

7. *Kohr*, vagy *Chor József*, 1747-ben Pest városa könyvkötője. Az ezen évben a város számára végzett munkáért 1748 február 5-ikén 17 frt 55 kr. kap. Ez utóbbi évben nagyobb volt a keresete, mert akkor azért a mit december 13-tól 31-ig dolgozott 36 frt 14 krt vett fel.³

8. *Müller Jakab*, 1752 június 15-ikén pesti polgárrá lett. Győri születésű volt.⁴ 1753 február 25-ikén nőül vette Wind Magdolnát.⁵ 1762 január 25-ikén eltemette harmadfél éves leánykáját, Annát.⁶

9. *Vollschmied*, vagy *Tolsmidt Antal*, 1755 február 10-ikén nőül vette Kurczinszki Pál özvegyét, Anna Máriát. Vollschmied pozsonyi születésű volt.⁷

10. *Khor*, vagy *Kohr István*, 1768 október 5-ikén Pesten polgárrá lett. Pesti születésű volt.⁸ Hihetőleg a 6. szám alatt említett Józsefnek fia.

11. *Fischer János*, 1776-ban Pesten polgárrá lett.⁹ Könyvkereskedéssel is foglalkozott. Az üzletében kapható könyvekre nevét reá nyomatta.¹⁰

12. *Exner*, vagy *Eksner István*, 1794-ben Pesten polgárrá lett. Egy második Exner István, szintén könyvkötő, 1826-ban lett Pesten polgárrá.¹¹

1800 elején, úgy mint a könyvkereskedőknek száma, ép úgy a könyvkötőké is gyorsan növekedett. 1801-ben Helmbeck József, 1803-ban Fried Antal, 1805-ben Mossóczy Gábor, 1808-ban Henszler Ignác, Mayer Benedek, 1810-ben Márton Károly könyv-

¹ Pest városa közgyűléseinek jegyzőkönyve, a székes-főváros levéltárában.

² Patachich, id. m. 49. l.

³ A nevezett közgyűlési jegyzőkönyv.

⁴ Burger-Matrikel az 1752. évhez és Patachich, id. m. 49. l.

⁵ Matr. Copul. a budapesti belvárosi plebánián.

⁶ Matr. Def. u. ott.

⁷ Matr. Copul. u. ott.

⁸ Burger-Matrikel, az 1768. évnél. Patachich, i. mű. 59. l.

⁹ Patachich, id. m. 24. l.

¹⁰ Ezt még 1789-ben is gyakorolta.

¹¹ Patachich, id. m. 22. 23. l.

kötők lettek pesti polgárokká. 1812-ben Müller Antal dolgozik Pest városának,¹ 1823-ban Holdmann Bernát, 1824-ben Müller József, 1829-ben Martin János lettek pesti polgárokká.

A könyvkötészet a felsoroltaknál nem csupán a könyvek bekötésére szorítkozott, hanem a könyvkötők díszmunkákat is végeztek. Így díszítette fel 1715-ben valamely meg nem nevezett könyvkötő ama szekrénykét, melybe Alamizsnás-Szent-Jánosnak ereklyéje helyeztetett el. E munkáért Buda városa neki 8 frtot fizetett.²

NAGY-BÁNKAI MÁTYÁS ÉNEKÉHEZ.

ERDÉLYI PÁLTÓL.

Nagy-Bánkai Mátyás Hunyady János históriáját 1560-ban írta meg Nagy-Szombat városában, s ama vitézlő népeknek ajánlotta, »kik vadnak környül az végházakban«. A magyar hazaszeretnek és katonai dicsőségnek, Hunyadi Jánosnak históriáját bizonyára jól és okosan szánta ez a buzgó magyar a végházak vitézeinek, kik Érsekújvárt, Nyitrán, Tapolcsányban stb. épen a török ellen voltak harczolandók és Hunyadi János nevét még ekkor is félelemmel határos hűséggel őrizték. A históriás ének azonban csak 1574-ben jelent meg, ferditve, megtoldva, nyomtatásban, Debreczenben Heltai Cancionaléjában. E két év által határolt időszakban másolat útján terjedett s bizonyára nem egy énekkedvelő s nem egy deák másolta ez idő alatt. E közkézen forgó másolatok egyikének töredéke az az itt közlött szöveg, melynek eredetije a zay-ugróczy levéltárban maradt ránk, s melyet dr. Thallóczy Lajos úr szívességéből használtunk. Ez a szöveg nem ismeretlen, 1860-ban a Vasárnapi Ujság hasábjain már Balogh Lajos kiadta volt, de átírva, nem betűhiven. Most, hogy e töredék újra fölszínre került, XVI. szá-

¹ Bekötötte a polgárokká lettek anyakönyvét »Burger Matrikl-t a melynek tábláján eme feljegyzés van: »Anno 1812 den 27. Nov. ist dies Burger Matrikl durch Herrn Anton Müller hiesigen bergerlichen Buchbinder Meister neuerdings eingebunden und ausgebessert worden unter dem Expeditorat des Andreas Pruzsinszky.«

² »Dem Buchbinder vor in und auswendige Austäffirung dies käpsels, auch aller anderer Assistens halber 8 fl. Budapest székesfőváros levéltárában, »Acta sacelli s. Johannís.«